

OSNOVNE NAPOMENE/UPUTE ZA NOVINSKU ROTACIJU:

Ovo su postavke ISKLJUČIVO za pripremu materijala za novinski tisak, offset rotacija „coldset“, u Tiskari :ZAGREB.

Profile MORATE „staviti“ na pravo mjesto u sistem te prilikom svake obrade slike u PhotoSho- pu nakon obrade u RGB-u (u pravilu se sve obrađuje u RGB-u) konvertirati slike preko Profila u CMYK sustav boja, koji smanjuje Total Ink Coverage na maksimalnih 240% svih boja. Za novinski tisak je to normalno dok pripremu za revijalni tisak (magazini na premazanim papirima i sl.) ne radite sa ovim postavkama kao za našu rotaciju. Ako omotni arak radite (obradu kolora i pripre- mu) za tisak iz arka te se kasnije knjižni blok otisnut u novinskoj rotaciji, a omotni arak otisnut negdje drugdje „spajaju“, njegovu pripremu NE RADITE preko ovih Profila s kojima ćete raditi knjižni blok koji ćete tiskati u Tiskari :ZAGREB. Za tu pripremu trebate prvo obaviti pripremnii razgovor sa grafičkom pripremom u tiskare gdje će se tiskati omotni arak.

Profili:

- ISOnewspaper26v4.icc ---> upotrijebiti ovaj Profil u pripremi kolor slika
- ISOnewspaper26v4_gr.icc ---> upotrijebiti ovaj Profil u pripremi grayscale slika

Profile „stavljate“ (jednostavno kopirate) u sistem (primjer za Windows XP):
- C:/Windows/system32/spool/drivers/color

Profile „stavljate“ (jednostavno kopirate) u sistem (primjer za MacOS 10.5.x):
- Macintosh HD/Library/Application Support/Adobe/Color/Profiles

Naravno, mi NE MOŽEMO NITI SMIJEMO utjecati, barem ne subjektivno, na način kako je izveden layout, dizajn te priprema novina koje ćete tiskati ali Vas svakako možemo unaprijed upozoriti na najčešće pogreške koje rezultiraju nezadovoljnim klijentom i neadekvatnom kvalitetom otiska, a sve zbog nepoštivanja određenih „osnovnih“ postulata grafičke pripreme za novinsku rotaciju koja je vrlo specifična. Stoga, pozivamo vas da pažljivo pročitate slijedeće naputke, a za sve ostale detalje Vam stojimo na raspolaganju...

NAJČEŠĆE GREŠKE U PRIPREMI:

Kako izbjeći najčešće greške u grafičkoj pripremi novinskog tiska? Velike brzine pri kojima se “vrte” rotacije (preko 70.000 otisaka na sat!), onemogućavaju brze reakcije u toku tiska, pa zato greške koje bi mogle nastati u tisku moraju biti eliminirane prije samoga početka. Neke od tih grešaka koje mogu nastati u tisku su tzv. “pomak rastera”. Iako su naši strojevi najviših mogućnosti, uvijek treba nastojati da se boje korištene u prijelomu sastoje od što manje komponenti. Znači, element koji se sastoji od 4-komponentne boje ima najveći rizik da se na njemu vidi pomak. Stoga treba nastojati da se boje sastoje od 2 ili najviše 3 komponente, što je, tehnički sasvim dovoljno (naravno, sve zavisi o kakvome se elementu radi i da li je moguće utjecati na takve stvari ili ne). Katkada jednostavno nije

no ako jest, razmišljanje unaprijed o mogućim mjestima gdje bi mogle nastati pogreške ili težak kvalitetan tehnički objektivan otisak je više nego dobra odluka i to je u stvari odlika kvalitetno odrađene studije pripreme materijala za novinsku offset rotaciju.

1) slike preniske rezolucije

SLIKE ZA NOVINSKI TISAK MORAJU IMATI RAZLUČVOST OD MINIMALNO 150 dpi, NO PREPORUČJEMO 200 dpi ZA KOLORE I GRAYSCALE TE 400 dpi ZA BITMAPE (ŠTRIHOVE, LINEART)
(manja razlučvost od ove daje loše rezultate u tisku, dojam "zamućnosti" ili "nazubljenosti" dok veća razlučvost nepotrebno povećava težinu Vaše datoteke prilikom slanja i zauzima više prostora na FTP Serveru nego je potrebno.)

2) slike u RGB sustavu boja

SLIKE ZA NOVINSKI TISAK MORAJU BITI U CMYK SUSTAVU BOJA
(RGB sustav boja tj. aditivna sinteza boja koristi se kod definiranja boja izvora svjetlosti, dakle boje koje vidimo na zaslonu monitora, televizora itd... CMYK sustav boja tj. subtraktivna sinteza koristi se za definiranje boja koje vidimo na podlogama od koje se svjetlo odbija tj. nisu same izvor svjetlosti, dakle papir i ostale podloge)

3) korištenje SPOT boja (npr. Pantone)

SVE BOJE KOJE SE KORISTE U NOVINSKOM TISKU MORAJU BITI DEFINIRANE IZ ČETIRI CMYK KOMPONENTE, MORAJU BITI PROCESNE BOJE
(korištenje SPOT boje govori nama u Tiskari :ZAGREB da želite nanos posebno načinjene boje uz dodatne troškove tiska. Obzirom da se radi isključivo CMYK tisak, korištenje SPOT boja nije dozvoljeno. Ako se i desi da nešto dođe definirano kao SPOT boja, ona će se automatski konvertirati u CMYK što može rezultirati različitim tonom/nijansom boje.)

4) nekorištenje Profila

KOD OBRADE SLIKA ZA NOVINSKI TISAK NUŽNO JE KORISTITI PROFILE, KOJI SE NALAZE PRILOŽENI, KAKO BI SLIKE IMALE MANJI (ADEKVATAN) NANOS BOJE
(pravilno je koristiti Profile i kod različitih programa za grafički prijelom, što je jedino i pravilno korištenje prilikom izrade dokumenata za tisak)

5) odabir pravilne verzije PDF dokumenta

KOD ODABIRA PRAVILNE VERZIJE PDF DOKUMENTA PREPORUČAMO DA VAŠE PDF DOKUMENTE SNIMITE KAO VERZIJU 1.3 ili 1.4
(iako je verzija 1.3 unaprijed napravljena kao „Flattened“ tj. ne postoje Layeri, nije moguće koristiti SPOT boje, nije moguće koristiti „Live efekte“ kao što su npr. nerasterizirane sjene i još k tome, recimo prozirne (s Opacityjem npr. 60% i karakteristike „Multiply“) te se smatra najnižom i najsigurnijom verzijom PDF-a, unatoč današnjoj modernoj tehnologiji RIP-ova i CTP uređja koji mogu interpretirati mnoge verzije PDF-a (1.4 ili više), mi Vam svakako preporučujemo da radite prema ovim uputama, pravilno koristite isključivo 4 procesne boje (CMYK sustav boja), ne koristite Layere, obavezno uključite Profile u obrađene slike u PhotoShopu i u izlaznom PDF dokumentu - te da Vaš izlazni PDF dokument ipak generirate u verziju 1.3 ako ne znate što točno radite. Najbolje je prije slanja materijala u tiskaru razgovarati sa stručnim osobljem!)

6) fontovi neuključeni u PDF dokument

PREDNOST PDF DOKUMENTA JE NJEGOVA MOGUĆOST SPREMANJA IZVORNOG IZGLEDA STRANICE, IZOSTANAK FONTA KORIŠTENOG U PRIJELOMU ONEMOGUĆVA OVAJ GLAVNI ZADATAK PDF-a (svi fontovi korišteni u prijelomu moraju biti uključeni tj. "Embeddani" u PDF dokument)

7) neujednačene dimenzije stranica

SVAKI TISKARSKI STROJ IMA LIMITIRANE MOGUĆOSTI IZBORA DIMENZIJA STRANICA KOJE MOŽE TISKATI. ZATO JE NUŽNO PRIJE POČTKA IZRADE PRIJELOMA UTVRDITI DOGOVORENE DIMENZIJE STRANICE TE IH SAMOVOLJNO NEMOJTE MIJENJATI
(stranice spremljene u PDF dokumente nakon dolaska u Tiskaru :ZAGREB idu u proces pripreme ploča za tisak CTP stoga svaka pa i najmanja promjena predviđene dimenzije otvara mogućost velike pogreške)

8) uključene ili isključene rezne linije, kontrolna polja, paseri i tekstualni opis stranice

OTISCI U NOVINSKOM TISKU U PRAVILU NE IDU NA OBREZIVANJE OSIM U SLUČAJU IZRADE OMOTA NEKOM DRUGOM TEHNIKOM. KONTROLNA POLJA, PASERI I TEKSTUALNI OPISI STRANICA NISU POTREBNI, JER IH TISKARA SAMA KORISTI (AKO SU POTREBNI)
(prije postupka grafičke pripreme potrebno je obavezno definirati ovu točku s Tiskarom :ZAGREB!)

9) debljine linija

POSTOJE „NEPISANA“ PRAVILA O KORIŠTENJU LINIJA I NJIHOVIH DEBLJINA TE IZ KOLIKO BOJA SU TE LINIJE IZVEDENE. KAKO JE NOVINSKA ROTACIJA SPECIFIČAN TIP TISKA, TREBA IMATI NA UMU RASTEZANJE PAPIRA, VLAŽENJE, "BJEŽANJE" PASERA I SVE OSTALE SITNE DETALJE KOJI DIREKTNO UTJEČU NA KRAJNI REZULTAT - OTISAK
(kako smo većnaveli, ne postoji "univerzalno" pravilo korištenja linija u dizajnu no kada većkoristite linije u oblikovanju držite se slijedećh naputaka: kada je linija u "pozitivu" tj. "na papiru", nemojte koristiti "Hairline" debljinu (0,088 mm) što je najtanja debljina nego koristite min. 0,1 - 0,2 pt te nemojte izvoditi linije iz više od 2 boje! Ako koristite liniju kao oblikovni element i ona je u "negativu" tj. bijela je te se nalazi na plohi koja je izvedena iz 2 ili više boja, koristite debljinu min. 0,3 - 0,5 pt i ne izvodite je iz više od 1 boje! Naravno, niti u "pozitivu" a niti u "negativu" nemojte koristiti raster prilikom bojenja linija - npr. linija u "pozitivu" ili "negativu" izvedena iz 2 boje i obojana iz 50% te boje koja je definirana kao npr. CMYK 0/100/100/0). Dakle, što „tanja“ linija sa što manjim brojem „zamiješanih“ boja.

10) neadekvatno korištenje boja u oblikovnim elementima (objekti, Fontovi...)

FONTOVI KAO OBLIKOVNI ELEMENT SU U STALNOJ UPORABI. TO SE MOŽE USPJEŠNO KORISTITI AKO "PRAVILNO" KORISTITE NJIHOVE REZOVE (DEBLJINE/TEŽINE) I IZ KOLIKO BOJA SU IZVEDENI TE DA LI SU U "POZITIVU" ILI "NEGATIVU" - SLIČNO KAO UPORABA LINIJA U OBLIKOVANJU TE NJIHOVA DEBLJINA TE KOLIČINA BOJA
(i ovdje, kao i kod uporabe linija u oblikovanju, vam ne možemo odrediti donju granicu tj. minimalne uvjete koji se mogu korektno otisnuti no svakako vam možemo preporučiti neke osnovne parametre. Kada koristite Font u "pozitivu" tj. "na papiru" kao glavni tekst (Body Text) minimalna, preporučena, velična Fonta je 8-10 pt, trebao bi biti izveden iz 1 boje (u pravilu crne) i u rasponu od 20 do 100% (naravno, NAJBOLJE JE da je „Body Txt“ izveden iz 100% Black)! To je osnova novinskog oblikovanja! Naravno, kod korištenja međunaslova, podnaslova i naslova stvar se bitno mijenja jer se Fontovi tj. njihova veličina povećava. Što je Font veći, manja je vidljiva pogreška ako "bježi" paser. No, niti tu nije preporučljivo koristiti bojanje iz više od 2 boje). PREPORUKA: Overprint (samo i isključivo za CRNU BOJU uvijek držati uključen ako je text iznad nekog objekta, plohe, kvadrata koji je izveden iz neke svjetlije boje nego crni tekst!)

11) "lažne duplerice"

NOVINSKA ROTACIJA U PRAVILU IMA JEDNU "PRAVU" DUPLERICU I ONA SE NALAZI UVIJEK U SREDINI NOVINA (PROIZVODA)
(novine u pravilu imaju jednu pravu duplericu - novine od 48 stranica imaju jedinu „pravu“ dup-

lericu na stranicama 24-25. Sve ostale se nazivaju "lažne" duplerice. Radi vrste novinskog tiska (rotacija) vrlo je teško uvijek postići da sadržaj lijeve apsolutno naliježe na desnu stranicu, npr. stranice 2-3 (Da vas ne buni nacrt stranice koji ima definirane i „unutarnje“ margine - to je zato jer neki proizvodi nikada nemaju „lažne duplerice“). Dizajneri često oblikuju novinski tisak na način da sve stranice u proizvodu izgledaju kao duplerice. Tiskara to nikako ne može spriječiti ali smo dužni upozoriti na neke detalje kako bi "lažne" duplerice bile što adekvatnije oblikovane. Tekst (npr. naslov) koji se proteže preko obje stranice (lijeve i desne) treba namjestiti tako da se na "spoju" duplerice ne nalazi slovo koje "lažna" duplerica dijeli (reže) na dva dijela. Nadalje, slika koja se koristi te je "noseća" ili "glavna" slika članka trebala bi imati smisao tj. biti pozicionirana na način da njen glavni i najvažniji dio kadra ne "leži" na spoju tj. da, i ako dođe do pomaka, potpuno ne izgubi smisao i važnost)

Još jedna VRLO VAŽNA NAPOMENA. Prilikom obrade kolora možete koristiti dualitet obrade tj. dva načina workflowa prilikom konverzije slika iz RGB sustava boja u CMYK sustav boja. Ovdje Vam ukratko pojašnjavamo što se dešava i što možete raditi a sve je, naravno, na Vama jer nisu sve „ulazne“ slike tj. ulazni materijali „iste“ kvalitete tj. nisu istovjetni da bi ih mogli konvertirati jednim sistemom konverzije. Tu dolazite isključivo Vi koji morate imati podešen monitor da bi mu mogli vjerovati te izvesti pravilnu konverziju ovisno o potrebi i vrsti ulaznog materijala.

OBRADA FOTOGRAFIJE:

Obrada u Adobe Photoshopu

Obrada fotografija nije jednostavna. Svi ljudi imaju različit doživljaj boja, a osim toga postoje nebrojeni načini kako dobiti dobre rezultate kod obrade fotografije. Čak i Photoshop kao vrlo napredan program za obradu fotografija nije uspio pojednostaviti stvar do stupnja automatske obrade niti mislimo da ikada bude.

No, ono što je za vas bitno u praksi jest:

- 1) Pretpostavka dobre obrade fotografija je DOBAR i KALIBRIRAN monitor kojemu možete vjerovati da boje prikazuje realno, vjerno i koji se nalazi u prostoru gdje niti jedan izvor svjetlosti ne "udara" u ekran (ne utječe na boju i njen „doživljaj“ u vašem oku);
- 2) Fotografija koju ste načnili svojim fotoaparatom, skinuli s interneta ili skenirali, može i ne mora imati primijenjeni Profil, no najvjerojatnije je u RGB sustavu boja. Najbolje bi bilo odmah kod otvaranja pretvoriti početni Profil u Adobe RGB (1998) ako ga ulazni materijal nema. Adobe RGB (1998) je Profil s najširim rasponom boja (Gamutom), što je vrlo važno za obradu koja će uslijediti. Slijedeći svakako preporučljiv RGB Profil je sRGB IEC61966-2.1. Nećete pogriješiti niti s jednim od ova dva profila;
- 3) U RGB sustavu boja potrebno je na oko na dobrom i kalibriranom monitoru fotografiju obraditi do stupnja da ste zadovoljni odnosom boja (zelena trava treba biti zelena, plavo more trebalo bi biti plavo, nebo također ne bi trebalo biti "presivo") bez pretjerivanja;
- 4) Obrada portreta (boje lica/kože) je malo kompliciranija, pa tako postoji nepisano „pravilo“ da kod ljudskog lica žuta uvijek mora biti snažnija od magente, ali ne više od 10-15% (naravno, i „na oko“ mora biti dobro jer postoji mnogo nijansi te mnogo različitih boja lica);
- 5) Prebacite fotografiju "Convert to Profile" (pod menijem Edit... primjer: Photoshop CS3) iz izvornog RGB sustava u CMYK sustav i pri tome implementirajte ISO profil za novinski tisak na način da koristite PERCEPTUAL Rendering Intent sa isključenim "Black Point Compensation" (ili RELATIVE sa uključenim „Black Point Compensation“! -- vidi slijedeći paragraf i dualitet obrade kolora - NEMA JEDNOZNAČE OBRADU I JEDNOZNAČOG PUTA primjene filtera, krivulja ili efekata prilikom obrade i

pogotovo pri zadnjem koraku, apliciranju tj. Embedanju Profila u sliku! Zapamtite to i sve ide jednostavno!);

6) Na ovaj način ste osigurali da fotografija ne izgleda pretamno (da nije "zatvorena") u novinskom tisku i da je nanos boje max. 240%.

Uglavnom, sve fotografije moraju biti slične na oko tj. što jednoznačnije što se tiče tonskih vrijednosti!

OBRADA FOTOGRAFIJE (NAPREDNIJE)

Kod pretvaranja slike iz jednog sustava boja u drugi, često se susreće problem raspona boja (gamuta). Drugim riječima, boje koje postoje u jednom sustavu, kao što je RGB, možda ne postoje u manjem CMYK sustavu. Zato boje treba "premjestiti" i "redefinirati" kako bi ih se moglo i reproducirati. Pravila po kojima se boje premještaju zovu se Rendering Intents ili u najbližem prijevodu "naumi (načni) iscrtavanja" ili mapiranje (određivanje) Gamuta.

Od četiri Rendering Intentsa koji postoje, uglavnom se koriste samo dva: PERCEPTUAL i RELATIVE COLORIMETRIC.

Dva općenita „pravila“ su:

- kod pretvaranja iz RGB sustava boja u CMYK, možete koristiti PERCEPTUAL i Black Point Compensation OFF (isključen).

- kod pretvaranja iz RGB sustava boja u CMYK možete koristiti RELATIVE COLORIMETRIC i Black Point Compensation ON (uključn).

Što je dobro a što je loše? Ili obrnuto? Ili...

Od svih postavki u Adobe Photoshopu, za "BPC - Black Point Compensation" tj. "ujednačavanje crne toče" najteže je odrediti kada koristiti te je samim time i „najmušičavija“ opcija za odabrati i reći: "Ovako se to radi i nikako drugačije!" Ne, dapače, u teoriji kod konverzije iz RGB sustava u CMYK sustav boja za novinski tisak, tj. sustav ISO Profila koji ste dobili od nas, BPC treba uključiti, jer će se maksimalna crna u RGB sustavu premjestiti u malo manje „gustu“ (zasićenu) crnu, a svi ostali tonovi će se poredati zavisno o tome, dajući dobre rezultate konverzije. Ako znate što radite i koja je razlika između UCR i GCR krivulja, zasigurno onda znate i na koji način se dešava konverzija unutar Profila tj. kako Profil „radi“ te što „radi“. Ako ne, s time se nemojte onda niti zamarati. No, na kraju, kao i kod mnogih drugih postavki u toku rada s kontrolom boja, ključ dobrog rezultata je iskušavanje postavki i utvrđivanje što u određenom slučaju radi bolje na različitim slikama, s raznom opremom i tokom rada. Stoga ponavljamo, Vi i samo Vi ste u mogućnosti odrediti vlastiti workflow za konverziju boja iz jednog sustava u drugi, iz RGB-a u CMYK. Preporučimo vam da NE KORISTITE „Auto“ funkcije u Photoshopu jer na taj način ne znate što se dešava sa bojama tj. dobar rezultat može izostati.

Napominjemo: oba načina su dobra i niti jedan nije niti krivi niti pravi, a ni 100% jednoznačan. Sve ovisi o "ulaznoj" slici o kojoj ovisi kako će se konvertirati i hoće li se uključiti Black Point Compensation ili neće. Tamo gdje je potrebno, osoba koja obrađuje fotografije će raditi na „ovaj“ ili „onaj“ način, jer će se negdje morati ponešto i kompenzirati, a negdje drugdje neće, a sve u svrhu dobivanja što kvalitetnije tj. "točnije" fotografije. To je zapravo pokušaj približavanja reprodukcije onome što "oko vidi" sa najširim spektrom boja (nijansi).

Stoga, probajte postići što kvalitetnije fotografije jer nema univerzalnog načina konverzije i obrade fotografija.

Pravila za slanje dokumenata na naš FTP Server: Imenovanje dokumenata koje ćete slati u vaš FTP

Folder na naš FTP Server je još jedna od vrlo važnih stvari. Naime, cijeli sistem je većim dijelom automatiziran, barem što se tiče ovog „ulaznog“ dijela kada klijent šalje svoje materijale putem nekog od FTP klijenata (aplikacija), a to dalje olakšava „raspodjelu“ pristiglih materijala u točno određene mape odakle naši operateri dalje rade s tim dokumentima. Upravo iz tog razloga je važno slijediti ova uputstva.

Molimo vas da se pridržavate slijedećih nekoliko vrlo jednostavnih pravila:

- jedna stranica = jedan dokument (npr. 16 stranica, 16 poslanih dokumenata)
- svaka stranica treba biti jednake dimenzije (molimo, pogledati nacrt stranica)
- imenovanje stranica se vrši na slijedeći način:
 - „XX-YY-ZZ.pdf“ a to znači slijedeće:
 - > XX - broj stranice (dvije znamenke)
 - > YY - dan (dvije znamenke)
 - > ZZ - mjesec (dvije znamenke)

...a kao primjer evo jedne izmišljene stranice br. 12 za dan 06. kolovoza:

„12-06-08.pdf“

Nadalje, ako ste nekim slučajem primjetili da je nešto krivo na nekoj stranici koju ste nam već poslali, a nužno je unijeti izmjenu u, recimo, naslovu na toj, već npr. poslanoj 12. stranici iz našega gornjeg primjera, nemojte u imenu dokumenta, niti na početku imena a niti na kraju „dodavati“ nazive kao što su: „-ponovo.pdf“, „-druga.pdf“ i „-druga.pdf“ sl. Unesite vašu izmjenu i jednostavno samo pošaljite tu istu stranicu sa istim nazivom. Naš će sustav automatski prepoznati da ste nam poslali ponovno poslani već pristiglu stranicu, te će sustav sam „dodati“ oznaku kako bi naši operateri znali koju „verziju“ (zadnju, ispravnu) stranice trebaju uzeti u obzir za rad i dalje za tisak.

Evo ponovno primjera naše izmišljene stranice:

- > prvotno poslana stranica (sa nekom greškom): „12-06-08.pdf“
- > nanovo poslana stranica (greška ispravljena): „12-06-08.01.pdf“
- > nanovo poslana stranica (greška ispravljena): „12-06-08.02.pdf“
- > ...itd.

Dakle, vi samo trebate poslati vaše dokumente u vama dodijeljenu mapu. Prije slanja vas pozivamo da napravljene PDF dokumente još jednom provjerite i pregledate (korektna numeracija, ispravan datum, cijene proizvoda, naslov i sl.) jer ste upravo vi osoba koja najbolje zna da li je nešto krivo ili nije.

Kada je sve OK i pošaljete vašu posljednju stranicu (dobiti ćete pristup za pregled da li je sve „prošlo“ u redu putem FTP-a) a sigurni ste da nećete više slati, molimo vas da nazovete bilo koga od CTP operatera (01/2409-284, 01/2456-015) te da se telefonskim pozivom „odjavite“ tj. da obavijestite Tiskaru :ZAGREB da je vaš proizvod poslan, da je kompletan i da ne šaljete više stranice u vašu mapu na našem FTP Serveru. To je Tiskari :ZAGREB znak da mogu od dokumenata krenuti u izradu ploča za tisak te ih proslijediti dalje u proces tiska.

Hvala na razumijevanju i čtanju ovog dokumenta te primite srdačan pozdrav!

Tiskara :ZAGREB